

מערך שיעור – טעמי השמיטה

מטרת השיעור:

טעמי השמיטה רבים ומגוונים. מטרת השיעור להציג בפני התלמיד שישה מן הטעמים:

- א. מצוות השמיטה מדגישה את קדושתה של ארץ ישראל.
- ב. ארץ ישראל היא בבעלותו של הקב"ה וברצונו נתנה לנו.
- ג. שנת השמיטה מאפשרת לחקלאים ללמוד תורה.
- ד. שנת השמיטה מיטיבה עם העניים בכך שגם הם יכולים ללקט אוכל כרצונם.
- ה. שנת השמיטה מרגילה אותנו למידת הנדיבות.
- ו. שנת השמיטה מרגילה אותנו לבטוח בקב"ה.

מקורות מרכזיים:

ספרא בחוקותי פרשה ב ד"ה פרק ז

אז תרצה הארץ את שבתותיה" אני אמרתי לכם שתהו זורעים שש ומשמטים לי אחת, **בשביל שתדעו שהארץ שלי** היא ואתם לא עשיתם כן, אלא עמדו וגלו ממנה והיא תשמט מאיליה כל שמיטים שהיא חייבת לי שנאמר אז תרצה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה, כל ימי הושמה תשבות.

ההשוואה לשבת

שמות (פרשת כי תשא) פרק לא פסוק טז - יז

ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם ברית עולם: ביני ובין בני ישראל אות הוא לעלם כי ששת ימים עשה יקוק את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש: מצוות השמיטה כמו השבת מזכירה לנו שהקב"ה ברא את העולם

ספר החינוך מצוה פד

משרשי המצוה, לקבוע בלבנו ולצייר ציור חזק במחשבתנו ענין חדוש העולם כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ [שמות כ', י"א], וביום השביעי שלא ברא דבר הכתיב מנוחה על עצמו. ולמען הסיר ולעקור ולשרש מרעיונינו דבר הקדמות אשר יאמינו הכופרים בתורה ובו יהרסו כל פנותיה ויפוצו חומותיה, באה חובה עלינו להוציא כל זמנינו יום ויום ושנה שנה על דבר זה למנות שש שנים ולשבות בשביעית, ובכן לא יתפרד הענין לעולם מבין עינינו תמיד, והוא כענין שאנו מוציאים ימי השבוע בששת ימי עבודה ויום מנוחה. ולכן ציוה ברוך הוא להפקיר כל מה שתוציא הארץ בשנה זו מלבד השביתה בה, כדי שיזכור האדם כי הארץ שמוציאה אליו הפירות בכל שנה ושנה לא בכוחה וסגולתה תוציא אותם, כי יש אדון עליה ועל אדוניה. וכשהוא חפץ הוא מצוה אליו להפקירם. ועוד יש תועלת נמצא בדבר לקנות בזה מדת הותרנות, כי אין נדיב כנותן מבלי תקוה אל הגמול. ועוד יש תועלת אחר נמצא בזה האדם שיוסיף האדם בטחון בשם ברוך הוא, כי כל המוצא עם לבבו לתת ולהפקיר לעולם כל גדולי קרקעותיו ונחלת אבותיו הגדלים בכל שנה אחת, ומלומד בכך הוא וכל המשפחה כל ימיו, לא תחזק בו לעולם מדת הכילות הרבה ולא מיעוט הבטחון.

ספורנו ויקרא כה, ב

שבת לה'. שתהיה כל השנה הבטלה מעבודת האדמה מוכנת לעבודתו כמו שכיון בשבת בראשית באמרו שבת לה' אלהיך.

הצעה להרחבה בכיתה:

א. להביא בפני הכיתה את הפסוקים העוסקים בשנת השמיטה (בשמות, בויקרא ובדברים) ולמצוא את הטעמים הפשוטים המופיעים בפסוקים (בטחון בה', עזרה לעניים וכו').

ב. ניתן לעסוק בכיתה בטעם הנפוץ שאותו מביא **הרמב"ם** (מורה נבוכים, חלק ג, פרק לט) שמטרת השמיטה היא חיזוק האדמה, ולהביא את השאלות של **האברבנאל** (בפירושו על ויקרא, פרק כה) על הסבר זה: מדוע מתרבה היבול בשנה השישית כהבטחת התורה אם האדמה צריכה חיזוק, ומדוע נענש עם ישראל בגלות על אי קיום השמיטה והרי העונש לדברי הרמב"ם היה צריך לבוא מאליו באמצעות האדמה שלא תוציא יבול משובח, והיבול ילך ויתמעט. ותשובת האברבנאל (בדרך הראשונה) היא שטעם השמיטה הוא כטעם השבת, להעיד שהקב"ה הוא בורא הארץ.

קישורים שימושיים

- [דף לימוד משותף בנושא טעמי השמיטה](#) ✓
- [דף לימוד בנושא סוד המספר שבע](#) ✓
- [משחק לומדה בנושא טעמי השמיטה \(משחק זיכרון\)](#) ✓
- [משחק מלך השמיטה](#) ✓